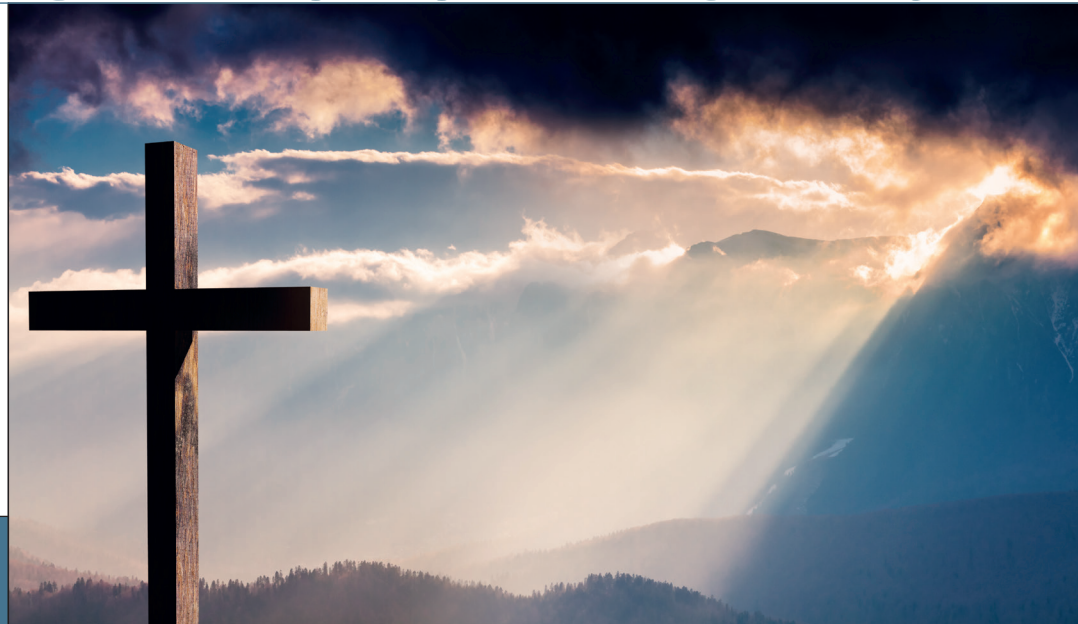

ХРИСТИЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

Посібник для учня | Курс 1

...людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса.

Галатів 2:11-16

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

Тимоті Дж. Келлер | Пресвітеріанська церква Відкупителя | 2003

УДК 274/278](07)
К 342

ХРИСТІЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

ПОСІБНИК ДЛЯ УЧНЯ

КУРС 1

Усі права збережені © 2003 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.
Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

www.kraynebo.com
Видавництво «Крайнебо»

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2018 Видавництво «Крайнебо»
Версія 1 – 1 серпня 2018 р.

ISBN 978-617-7601-30-1

© 2003 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2018 Видавництво «Крайнебо»

Зміст

Заняття 1	ЩО ТАКЕ ЄВАНГЕЛІЄ?	5
Заняття 2	КИМ Є БОГ?	11
Заняття 3	ЩО З НАМИ НЕ ТАК?	19
Заняття 4	ХТО ТАКИЙ ІСУС?	25
Заняття 5	ЧОМУ ПОМЕР ІСУС?	33
Заняття 6	ЯК МИ ЗМІНЮЄМОСЯ?	39
Заняття 7	У ЧОМУ ПОЛЯГАЄ МІСІЯ ІСУСА?	47
Заняття 8	ЧОМУ Я САМ НЕ МОЖУ З ЦИМ ВПОРАТИСЯ?	53
Заняття 9	ЗВІДКИ МИ ЗНАЄМО ПРО ІСУСА?	61
Заняття 10	ДЕ МИ ПОВИННІ ЖИТИ ЄВАНГЕЛІЄЮ?	69

Християнство Святого Письма

Що таке Євангеліє?

Заняття 1 | Курс 1

У Новому Заповіті слово «Євангеліє» зустрічається дуже часто, тож очевидно, що воно підсумовує основну суть християнства. Але у чому полягає ця суть?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ЄВАНГЕЛІЄ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Євангеліє – це новина, а не вказівка.

Грецький термін «євангелія» (*ев-ангеліон*) вирізняє християнську вістку з-поміж інших релігій.

- «*Єв-ангелом*» з грецької мови називалася звістка про важливу історичну подію, яка змінювала плін життя людей та потребувала відповіді (як-от перемога на війні чи сходження на престол нового монарха).
- Тому Євангеліє – це звістка, що Бог зробив, щоб сповнити спасіння через Ісуса Христа в історії людства. Це не порада як нам досягти Бога.
- Спасіння неможливо заробити. Його можна лише отримати.

Євангеліє – це благодать, а не заслуга.

Євангеліє звучить так: «Христос прийняв мене, тому я слухаюся Його». Релігія ж каже: «Я слухаюся, тому мене прийняли». Саме цим Євангеліє відрізняється як від релігійності, так і від нерелігійності.

- Ми можемо самі стати собі «господом і спасителем», порушуючи Божий Закон. Але також можна зловживати, намагаючись заслужити своє спасіння.
 - Перешкодою, що стоїть між невірним та Богом, є невіра у Євангеліє благодаті. Але основною причиною духовної мертвоти, страху та гордості серед християн є також і відсутність глибокої віри у Євангеліє, адже наше серце продовжує діяти за схемою: «Я слухаюся, тому мене приймають».
1. Наше невміння прощати іншим – це не просто брак послуху, це також невміння повірити, що ми спасенні благодаттю.
 2. Наша брехня, через яку ми приховуємо нашу помилку, – це не просто непослух, це – невміння знайти наше прийняття у Господа. Ми ж шукаємо його серед людей.

- Отже, ми не «спасаємося» вірою, а потім «зростаємо», якщо дуже стараємося жити згідно з біблійними принципами. Віра у Євангеліє – це не лише єдиний спосіб єднання з Богом, але й також єдиний спосіб зростання в Ньому.

Євангеліє перевертає з ніг на голову поняття сили та слабкості.

Христос здобуває наше спасіння через поразку, отримує силу через слабкість і служіння, здобуває багатство, віддаючи усе. А ті, хто приймає Його спасіння, – це не сильні та успішні, але ті, хто визнає, що є слабкими та загубленими.

- Така модель створює альтернативне царство чи місто (Матвія 5:14-16), де панують діаметрально протилежні цінності світовим щодо сили, визнання, статусу, багатства.
- Коли ми усвідомлюємо, що ми спасенні лише Божою благодаттю через Христа, то перестаємо шукати спасіння у цих речах. Божа Благодать тоді звільняє нас від пут матеріальних речей і статусу у світі.
- Це означає, що ми вже не зневажаємо тих людей (інших прошарків та рас), яких ми вважали нижчими за нас.

1. Які твердження справили на Вас враження та чому?**2. «Якщо ми спасенні, незважаючи ні на що, то звідки з'явиться ініціатива жити чеснотним і праведним життям?» Дайте відповідь.****3. «Якщо ми знаємо, що спасенні назавжди, то у чому полягає тепер мотивація до покаяння?» Дайте відповідь.**

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Галатів 2:11-16

- 1. Чому Петро спочатку почав «їсти з язичниками» (вірші 15-16)? Що змусило його зупинитися (вірш 12)?**

- 2. Що, на Вашу думку, мав на увазі Павло, коли сказав Петрові, що той: «Не йде рівно за євангельською правдою» (вірш 14)? Чому расизм суперечить Євангелії?**

- 3. У віршах 15-16 Павло говорить про «виправдання» у Христі. Як контрверсійність законів очищення висвітлила значення виправдання?**

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Є праведність, яку Павло називає «праведністю віри». Бог застосовує її окремо від наших діл. Іншими словами, це – *пасивна* праведність... Тоді чи означає це, що нам не треба нічого робити, щоб здобути цю праведність? Так, *анічогісінько!* Бо ця праведність приходить, коли ми нічого не робимо, нічого не чуємо, нічого не знаємо, а віримо тільки у те, що Христос не прийшов судити, але прийшов стати за нас нашою мудрістю, праведністю, святістю та нашим спасінням! Тепер Бог не бачить у нас гріха, бо у його небесній праведності немає місця для гріха. То тепер ми можемо собі думати: «Хоча я все ще грішу, я не впадати у відчай, бо Христос живе. Він є моєю праведністю та моїм вічним життям». У цій праведності я без гріха, без страху, без нечистої совісті, без страху смерті. Так, я справді грішник у цьому житті та у своїй праведності, але я маю інше життя, іншу праведність, яка понад це життя. Вона – у Христі, у Божому Сині.

Самі християни ніколи цілком не усвідомлюють цього, а тому не використовують переваги такого знання, коли стикаються з проблемами та спокусами. Нам треба постійно вчити, повторювати та втілювати це на практиці. Кожного, хто не розуміє цієї праведності чи не цінує її у своєму серці, завжди здолають страхи та депресія. *Нічого не дає такого миру, як ця пасивна праведність.* Немає інших ліків для сумління, засмученого відчаєм та почуттям негідності, окрім як запевнення у прощенні гріхів *благодаттю*, яку Ісус Христос пропонує безкоштовно, що називається пасивною або християнською праведністю... Якщо Ви перебуваєте у єдності з Христом, то Закон буде найкращим путівником у Вашому житті, але до того, як Ви досягнете християнську праведність, Закон може лише вказати на Ваш гріховний стан. Однак якщо спершу ми одягнемось в християнську праведність, то можемо використовувати Закон. Не задля нашого спасіння, але для Його слави та щоб висловити подяку в любові».

– Мартін Лютер¹

«Лише невелика частина сьогоденішнього тіла віруючих твердо застосовує цю істину у своєму житті. Багато визнає її на словах, але не практикує щоденно, покладаючись на освячення себе ціною свого виправдання... , черпаючи свою певність у прийнятті від власної щирості, минулого досвіду покаяння, нещодавніх релігійних ритуалів чи відносно нечастого свідомого непослуху. Мало людей знають достатньо, щоб кожного дня міцно стояти на фундаменті Лютера: *«ви спасенні*, але вірою отримуєте праведність Христа, яка є єдиним фундаментом для прийняття». Знайшовши відпочинок у такій довірі, освячення проростатиме і щоразу збільшуватиметься, оскільки віра є активною в любові та вдячності.

Багато з того, що ми сприймаємо як невміння зростати в освяченні, насправді є ознакою втрати віри у виправдання. Християни перестають бути впевненими, що Бог любить і приймає їх в Ісусі, окремо від їхніх духовних надбань. Підсвідомо ці люди живуть

у страху... Їхній неспокій виявляється у гордості, лютому та оборонному відстоюванні власної праведності, а також критикуванні інших. Вони природно ненавидять інші культурні стилі чи інші раси, охороняючи власну безпеку та вихлюпуючи гнів, який намагаються придушувати».

– Річард Ловлейс²

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Що значить підмінити освячення виправданням? Якими двома способами ми робимо це у своєму житті?

3. Євангеліє не є ані релігією, ані нерелігією, оскільки одне та інше є просто стратегіями для самоспасіння. Обміркуйте одну чи дві теми та скажіть, у чому євангельський підхід не є ані релігією, ані нерелігією.

Для подальшого вивчення

Річард Ловлейс – *«Оновлення як стиль життя»*.
(Renewal as a Way of Life) (IVP, 1985)

¹ Мартін Лютер *«Коментарі до Послання Павла до галатів»* (Preface, Джеймс Кларк, 1953 edition)

² Річард Ловлейс *«Динаміка духовного життя»* (*The Dynamics of Spiritual Life*, IVP, 1979)

Християнство Святого Письма

Ким є Бог?

Заняття 2 | Курс 1

Немає фундаментальнішого запитання, ніж «Ким є Бог?» У Біблії Бог виявляє про Себе багато речей! З чого ж почати? Почнімо зі *слави* Бога.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СЛАВА

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Перше місце, де читаємо про славу Божу – у книзі Вихід.

- Коли Він вперше відкрив Себе ізраїльському народові, то Його безпосередня присутність характеризувалася приголомшливою яскравістю, осяйною хмарою, що була схожа на біло-гаряче полум'я.
- Вона вперше з'явилася у пустелі та на горі Синай (Вихід 16:10; 24:16-17), а згодом оселилася у самій Скинії (Вихід 40:33-35; Псалом 25:8).
- Однак, очевидно, що Божа слава – це не просто буквальне світло, бо у Біблії сказано, що все природне творіння сповнене світла (Псалом 18:2; Числа 14:21).

Погляньмо на важливість Божої слави у такому викладі:

- Бог створив світ для Своєї слави (Псалом 18:2).
- Бог зцілить зруйнований світ Своєю славою (Ісаї 35:2).
- Бог створив нас для Своєї слави (Ісаї 43:7).
- Бог спас нас, щоб ми возвеличували Його славу (Ефесян 1:12).
- Бог робить усе для Своєї слави.
- Коли Він судить, то судить для Своєї слави (Вихід 14:4).
- Коли Він виявляє милосердя, то робить це задля Своєї слави (Ісаї 48:11).

Все, що ми робимо, ми маємо робити на Його славу (1 Коринтян 10:31).

«Бог... безкінечно найбільший та найкращий з усього, що є. Усе інше у своїй цінності, важливості та величності є нічим у порівнянні з Ним... Найвищою [метою] Божої праці є *слава Божа*».

– Джонатан Едвардс

«Біблійне слово «слава» (єврейською *кавод*) означає важкий, вагомий, значний... Слава Господня служить ознакою яскравості, яка поєднана з усіма Божими чеснотами та тим, як Він об'являє Себе у природі та благодаті... У світлі любовного обожнювання цю славу називають Його [красою]. У світлі нашої побожної покори її називають Його [величністю]. У світлі нашої радісної вдячності її називають Його [гідністю]».

– Герман Бавінк

«Божа мета [усього, що Він робить] – це Його слава, однак дуже легко це неправильно зрозуміти. Слава, яка є Його метою, – двостороння, це дворівневі стосунки. Це поєднання а) об'явлення Бога, де Він виявляє нам Свою славу і б) нашої відповіді обожнювання, у якій ми віддаємо Йому славу за те, що побачили й отримали. У такому поєднанні ми розуміємо ті стосунки любові, для яких [ми] і були створені».

– Дж. І. Пакер

«Отець...Син... і Дух Святий прославляють одне одного. Самовіддана любов – це динамічна валюта у Триєдиному житті Бога. Особи Бога возносять одне одного, спілкуються між Собою та є взаємно слухняними. Кожна Особа береже інших у центрі Свого буття. У постійному русі миру та прийняття кожна Особа всеохоплює інших. Тому творіння – це не необхідність чи випадковість. Беручи до уваги Боже внутрішнє життя, яке переповнене увагою до інших, можна сказати навіть, що творіння – це дія, яка *личить* Богові... У творінні Бог благодатно створив місце у Всесвіті для інших створінь. Божа неймовірна слава стає чіткішою, коли Бог Син велично жертвує Собою заради процвітання інших... Життя Ісуса Христа у світі відтворює внутрішнє життя Бога».

– Корнеліус Плантінга

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Яким чином, за Едвардсом та Бавінком, «слава» стосується інших рис Бога (сили, любові, мудрості, милосердя, праведності)?

3. Чому, за словами Пакера, легко неправильно зрозуміти твердження, що «Бог шукає Своєї слави» у всьому, що робить, та серед усього творіння?

БІБЛІЙНЕ ВИВЧЕННЯ № 1

1 Хронік 16:23-36; Псалом 103:24-34

Що ми дізнаємося тут про правильне прославлення Бога, що таке «віддавати славу Богові» та ставитися до Бога як славного?

БІБЛІЙНЕ ВИВЧЕННЯ № 2

Івана 17:1-26

1. Прочитайте вірші 1-5, 20-24. а) Що є найголовнішим із того, що роблять Отець та Син Один з Одним? б) Яка основна причина цих дій? в) Чого Ісус хоче від Своїх послідовників?

**2. Чому Син був готовий віддати Свою славу та прийти на землю?
(Див. вірші 1, 4, 22, 24).**

3. Чому Бог створив нас? (Опосередковано) (див. вірш 24).

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Ми бачимо, що Божа любов, навіть до створення світу, зорієнтована на інших. Цього (наприклад) не можемо сказати про Аллаха... У природі Бога завжди було орієнтування на інших... Ми є Божими друзями через характер трьохособової любові Бога, яка у повноті часу виявилася через план відкуплення, зародившись у Божому розумі десь у вічному минулому, а потім у правильну мить явилася у місці та часі нашої історії».

– Д. А. Карсон¹

«Бог є так само безконечно великим, як і безконечно найкращим і найвеличнішим. Уся краса, яку бачимо серед творіння, відображає осяйного Бога, Який сповнений безконечною ясністю та славою. Бог є основою всього буття та всієї краси».

– Джонатан Едвардс²

«Коли я вперше почав вірити у Бога та й навіть якийсь час після того, я спіткнувся на вимозі «прославляти» Бога. Я не розумів, чому Сам Бог вимагає цього. Ніхто не любить людину, яка постійно вимагає у Вас підтвердження і схвалення власних чеснот... Але тоді я зрозумів дивну річ про хвалу – чи то Бога, чи будь-чого іншого. Раніше я ніколи не помічав, що все задоволення мимоволі виливається у хвалу. Світ переповнений слави: коханці вихваляють своїх коханок, читачі своїх улюблених поетів, на прогулянці вихваляємо краєвид, гравці вихваляють улюблену гру... За винятком особливих випадків, прославлення – це завжди ознака здорової реакції людини.

Люди мимоволі прославляють те, що цінують, а також мимоволі закликають і нас приєднатися до них: «Хіба це не було надзвичайно? Правда, це було неймовірно?» Справді, ми не можемо стриматися, щоб не робити цього, бо хвала не просто існує сама по собі, вона ще й доповнює нашу радість. Це – логічне завершення задоволення і радості... Наша похвала є недосконалою, але якби це було навпаки, якби вона була досконалою, тоді ми справді досягли б ідеального розвитку! Щоб зрозуміти, що таке рай, нам потрібно уявити себе у досконалій любові з Богом – сп'янілих від неї, поглинутих нею, розчинених у ній, це таке задоволення, яке не має ні крихти болю, яке безперестанку струменіє з нас знову і знову. Наша радість уже є невіддільною від нашої хвали, яка вільно та безперешкодно висловлює її, подібно до дзеркала, що відбиває світло.

У Короткому Вестмінстерському катехизмі написано, що основна мета людини – прославляти Бога та радіти Ним завжди. Але ми знаємо, що ці дві речі – одне. Повністю насолоджуватися Ним – це прославляти Його. Тому коли Бог велить нам прославляти Його, то запрошує насолоджуватися Ним».

– К. С. Льюїс³

«Усі ми спрагли Божої слави, а не власної. Ніхто не їде до Великого Каньйону, щоб підвищити власну самооцінку. Чому ж ми їдемо? Бо споглядати велич чогось, замість споглядати велич самого себе – це неймовірні ліки для душі... Суть у тому, що ми були створені, щоб знати і цінувати Божу славу понад усе. А коли ми підмінюємо цю славу чимось іншим, то все йде шкереберть. Сонце Божої слави було створено, щоб сяяти у центрі сонячної системи нашої душі. І коли так і є, то всі планети нашого життя впевнено залишаються на своїх орбітах. Але коли Сонце зміщується, то настає хаос. Зцілення душі починається з відновлення палаючої слави Божої у центрі нашого життя».

– Джон Пайпер ⁴

Підсумок

Всесвіт у буквальному сенсі – це вибух Божої слави, створений, щоб відобразити Його славу та ділитися нею з нами, щоб ми полюбили Його та насолоджуватися Його славою у всьому, а особливо у Його Сині Ісусі Христі ще більше; щоб ми могли щоразу більше черпати з джерела Божого щастя та насолоди.

Практичні запитання

- 1. Ми сказали, що Божий заклик прославляти Його дуже легко неправильно зрозуміти. Звучить так, наче Він потребує цього чи що Він – егоїст. Запишіть свою відповідь на це неправильне розуміння, виходячи з того, що Ви вивчили.**

- 2. Бог створив світ і нас, щоб ми могли ділитися любов'ю, радістю та славою міжособистісної Трійці. Це має численні практичні наслідки та застосування! Про деякі поговоримо пізніше. Але вже зараз подумайте самі про окремі з них.**

а) Які хибні думки, спотворені емоції чи погані вчинки з'являться, якщо я не буду достатньо зосереджуватися на славному Бога?

б) Які з'являються хибні думки, спотворені емоції чи лихі вчинки, якщо я забуваю, чому Бог створив світ і людей?

Для подальшого вивчення:

Дж. І. Пакер *«Знати Бога»*, (*Knowing God*, IVP, 1973)

- ¹ Д. А. Карсон *«Складна доктрина Божої любові»* (*The Difficult Doctrine of the Love of God*, IVP/UK, 2000), с. 44-45.
- ² Едвардс *«Природа справжньої чесноти»* у *«Праці: Етичні записки»* («The Nature of True Virtue», in *Works: Ethical Writings*, том 8), с. 550-551.
- ³ К. С. Льюїс *«Слово про хвалу»* у книзі *«Роздуми про псалми»* («A Word About Praising», in *Reflections on the Psalms*, Harcourt and Brace, 1958), с. 93-97.
- ⁴ Джон Пайпер *«Бачити та насолоджуватися Ісусом Христом»* (*Seeing and Savoring Jesus Christ*, Crossway, 2001), с. 21.
- ⁵ Суттєвим підґрунтям цього параграфа є лекція Джорджа Марсдена «Справжня чеснота та контекст творіння».

Що з нами не так?

Заняття 3 | Курс 1

Більшість погоджується, що щось не так із людською расою та суспільством, що все не так, як мало би бути. Біблійне обґрунтування проблеми світу – це *гріх*.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ГРІХ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Найзрозуміліше визначення гріха – це непослух перед Богом. Однак у Біблії бачимо кілька інших аспектів гріха. Ось основні слова, які використовують у Старому Заповіті на позначення гріха:

1. Авах – часто перекладають як «*гріх*»* (Псалом 50:4), що означає бути перекрученим, не мати власної форми.

- Так само, як кістка, яка випадає з суглоба і завдає страшного болю, так і серце, не зосереджене на Бозі, наповнюється глибоко перекрученими віруваннями (поглядами на себе, на Бога та на світ) та бажаннями (безладними, такими, що поневолюють, і недоречними).
- «*Бо колись були й ми нерозсудні, неслухняні, зведені, служили різним пожадливістям та розкошам, жили в злобі та в заздрощах, брідкими були, ненавиділи один одного*» (Тита 3:3).

2. Чатха – часто перекладають як «*беззаконня*» (Псалом 50:2), що означає не влучити в ціль.

- Гріх – це невдала спроба жити так, як хоче Бог, – у мирній гармонії з Ним, іншими людьми та світом. Це «не робити того, що Бог хоче» (не любити ближніх, не бути задоволеним), а також «робити те, що Бог заборонив» (брехати, красти тощо).
- «*..бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави*» (Римлян 3:23).
- Це та ціль, у яку ми не влучаємо. Ми не можемо жити задля Божої слави і живемо натомість заради своєї.

3. Пеша – часто перекладають як «*провина*» (Псалом 50:3) – це означає свідомо бунтувати проти когось, кому присягнули на вірність (див. Ісаї 1:2).

- Незважаючи на самообман і рабство (порівн. з «*авах*»), ми все ще відповідальні за наші дії.

* (Співставлення англійського та українського перекладу оригінальних єврейських слів не сходиться – перекл.)

- Наш непослух перед Богом – це свідоме заміщення Його волі нашою.
- *«Бо, пізнавши Бога, не прославляли Його, як Бога, і не дякували... і славу нетлінного Бога змінили на подобу образу тлінної людини... і честь віддавали, і служили створінню більш, як Творцеві» (Римлян 1:21, 23, 25).*

Підсумок

- Ми грішимо, коли відмовляємося жити для Божої слави і натомість шукаємо власної слави (важливості, значущості) в інших речах.
- Гріх – це нещастя, коли ми будь-чому надаємо більшого значення, надії, сенсу чи радості, ніж Богові.

«Що є коренем гріха? *Наша гра* у Бога... це поводитися так, наче ми та наші втіхи є кінцевою метою, до якої має прямувати все, навіть Бог».
– Дж. І. Пакер¹

«Віра – це коли наше «я» ґрунтується на Богові. Гріх є протилежністю віри – це хотіти самому контролювати своє життя, замість того, щоб черпати свою ідентичність з особистих стосунків з Богом».
– Серен К'єркегор *«Хвороба до смерті» (The Sickness Unto Death)*²

«Ані медична термінологія, ані терміни юриспруденції не підходять, щоб описати явище гріха. На противагу медичній моделі ми не залежимо від милосердя наших недуг... бо вибір – це покаятися. На противагу юриспуденції суттю гріха є не порушення законів, а зруйновані стосунки з Богом, одне з одним та всім створеним порядком. «Усі гріхи – це спроба заповнити порожнечу», – писав Симон Вейл. Через те що ми не можемо витерпіти прогалину у формі Бога в нашому серці, ми намагаємося заповнити її усілякими речами, але насправді лише Бог може її заповнити».
– Барбара Браун Тейлор³

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Погляньте на кожне з трьох єврейських слів на позначення гріха. Як ми можемо помилятися стосовно гріха, якщо упускатимемо хоча б один із аспектів?

3. Барбара Браун Тейлор говорить: «Суттю гріха є не порушення законів, а зруйновані стосунки з Богом». Чи погоджуєтеся Ви з цим твердженням? Чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Псалом 50:3-7

Що Давид визнає у цьому Псалмі? Як кожне з цих зізнань допомагає зрозуміти гріх?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Буття 3:6-24

1. Що цей уривок говорить нам про те, що гріх руйнує стосунки?**2. На яку надію натякає цей уривок?**

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Спільна єдність Бога, людей та всього творіння у справедливості – це те, що єврейські пророки називають *шалом*. У Біблії «шалом» означає *всезагальне процвітання, повноту і задоволення*. Спільноти людей обмінюватимуться своїми расовими та етнічними особливостями в ім'я Бога у радісному визнанні, що Бог також є променистою та гостинною спільнотою трьох Осіб. Кожна людина сама відобразить та відтворить світло Божої присутності з неповторних ресурсів свого власного характеру та буття. Шалом, іншими словами, – це те, як усе має бути. Зло легко можна описати як будь-яке порушення шалому – у фізичному, моральному чи духовному сенсі. Гріх – це порушення та руйна того, що задумав Бог... Гріх руйнує як власних жертв, так і злочинців».

– Корнелій Плантінга⁴

«Гріх закладає у структурі життя тріщини, що вкінці призводить до занепаду».

– Дерек Кіднер⁵

«Не існує більшої хиби, ніж коли ми не усвідомлюємо себе самих. І що більша вона у нас, то більше ми ненавидимо її в інших. Я говорю про гордість та зарозумілість... Саме тому, що на вечірці я хочу бути в центрі уваги, мене дратує, коли хтось інший отримує увагу...»

Гордість веде до всіх інших вад. Це – повністю анти-Божий стан розуму. Важливо зрозуміти, що гордість має суперницьку *сутність*, водночас інші вади є, так би мовити, суперницькими випадково. Гордість не отримує задоволення, коли в тебе щось є, а лише тоді, коли ти маєш більше, ніж інша людина. Ми кажемо, що люди пишаються своїми статками, розумом чи красою, але це не зовсім так. Джерелом їхньої гордості є те, що вони багатші, розумніші та красивіші за інших... Сексуальний потяг може спричинити суперечку між двома чоловіками за одну дівчину. Але гордий чоловік забере Вашу дівчину не тому, що хоче її, але щоб довести собі, що він кращий за Вас.

Майже все зло у світі, яке люди зводять до зажерливості чи егоїзму, насправді є наслідком гордості... Вона невловиміша та смертельніша. Гордість часто може використовуватись, щоб побороти інші хиби. Учителі, наприклад, часто апелюватимуть до гордості учня, чи, як вони це називають, повагою до себе, щоб змусити його поводитися добре. Багато людей побороли боягузство, хтивість чи запальний характер думками, що це все – нижче за їхню гідність. Диявол голосно сміється. Його цілком влаштовує, коли ми залишаємося незайманими, хоробрими і лагідними, але піддаємося диктатурі гордості.

Це так само, як вилікувати мозолі на ногах, але натомість дозволити заразити себе раком. Бо гордість – це духовний рак: він поїдає саму можливість любові, задоволеності та здорового глузду.

У Господі ми стикаємося з чимось, що з будь-якого огляду незмірно перевершує нас самих. Якщо ми не визнаємо, що у цій сфері Бог є всім, а ми – ніщо у порівнянні з Ним, то насправді ми не знаємо Бога. Він хоче, щоб ми були смиренно задоволені, відчуваючи неймовірне полегшення від того, що не треба перейматися таким нісенітницями у житті, як власна гідність, які тільки призводили до нещастя та неспокою в житті. Коли ми усвідомлюємо, що наше релігійне життя допомагає нам почуватися добре – вище за всіх, що ми кращі за когось іншого, то думаю, що ми діємо не на боці Бога, а диявола... Якщо ми думаємо, що ми не пихаті, то ми таки неймовірно пихаті».

– К. С. Льюїс⁶

Практичні запитання

1. Наведіть 4-5 прикладів природних наслідків гріха, про які говорять Кіднер та Плантінга.

2. Чому так важливо розуміти природу духовної гордості?**3. Льюїс наводить кілька тестів, які можуть допомогти нам визначити присутність, місце й навіть рівень гордості у нашому житті. Що це за тести?****4. Які хибні думки, спотворені емоції чи погані дії з'являються, якщо я не розумію біблійного погляду на гріх?****Для подальшого вивчення**

Корнеліус Плантінга *«Не такий, як мав би бути: часослов гріха»* (*Not the Way It's Supposed to Be: A Breviary of Sin*, Eerdmans, 1995)

¹ Дж. І. Пакер «Гріх» у *«Слова Бога»* («Sin» in *God's Words*, IVP, 1981), с.73.

² Ця цитата взята із власних слів К'єркегора, а також з підсумку його вчення у промові до збірки класичних творів «Penguin Books». Серен К'єркегор «Хвороба до смерті» (*The Sickness Unto Death* (Penguin, 1989). Translation and Introduction by Alistair Hannay, pp.11, 114).

³ Барбара Б. Тейлор *«Розмова про гріх: втрачена мова спасіння»* (*Speaking of Sin: The Lost Language of Salvation*, Cowley, 2000), с. 57-67.

⁴ Корнеліус Плантінга *«Не такий, як мав би бути: часослов гріха»* (*Not the Way It's Supposed to Be: A Breviary of Sin*, Eerdmans, 1995), с. 10, 12, 14, 16, 47.

⁵ Дерек Кіднер *«Проповісті: вступ і коментарі»* (*The Proverbs: An Introduction and Commentary*, IVP, 1964), с. 84.

⁶ К. С. Льюїс «Великий гріх» у *«Просто християнство»* («The Great Sin» in *Mere Christianity*, MacMillan, 1958), с. 94-99.

Християнство Святого Письма

Хто такий Ісус?

Заняття 4 | Курс 1

Ісус із Назарету – найвпливовіша людина у світовій історії. Але Ким Він був?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ВТІЛЕННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово.

Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього... І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця» (Івана 1:1-3; 14).

Греки розуміли, що слово (*логос*) – це раціональний принцип, за яким усе існує, і що є суттю раціональної людської душі. Вони вважали, що немає іншого бога, ніж *логос*, і що все, що існує, виникло від плідного *логої*, насіння *логоса*. Але є також і старозавітні натяки на термін *логос*. Можна сказати, що Іван посилається на *Тору* (або на Закон, правду, Боже вчення). Тому *логос* – це багатозначний термін для єврейських читачів, але його також розуміли навіть язичники. Однак попри всіляке розуміння терміна, Іван дає їм нові думки.

В Івана 1:14 читаємо про втілення несотвореного Слова – Ісуса. Це дуже сміливі слова. Якби автор Євангелії сказав лише, що вічне слово «набуло людської форми» або «прийняло людську подобу», то читач поринув би у популярний дуалізм язичницького світу і не зрозумів би суті. Але Іван тут висловлюється недвозначно, використовуючи навіть шокуючу фразу: «*І Слово сталося тілом...*»

«Це – найвище одкровення. Якщо ми хочемо пізнати Бога, то ні раціональності, ні містицизму недостатньо. Навіть одкровення попереднього Писання не може зрівнятися з цим новим одкровенням, як читаємо у Посланні до євреїв: *«Багато разів і багатьма способами в давнину промовляв був Бог до отців через пророків, а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина»* (Євреїв 1:1-2). Слово, власне самовираження Бога, яке було і з Богом, і Богом, сталося тілом: Він одягнув нашу людськість, окрім гріха. Бог обрав об'явити Себе раз і назавжди у справжній історичній людині».

– Д. А. Карсон ¹

«Для греків *«логос»* було метою чи значенням існування. Для євреїв *«логос»* було Божим Словом – правдою чи моральним абсолютом фундаменту всієї дійсності. На початку своєї Євангелії Іван апелює до обох світоглядів, коли говорить про божественне *«Слово»*, яке було джерелом і фундаментом усього творіння. Але тоді він каже щось, що не вписується в жодні рамки людської свідомості.

Він говорить євреям, що правда і самовираження Бога стало людиною. Він говорить грекам, що суть життя та всього існування стала людиною. І тому тільки якщо ми знаємо цю людину, ми зможемо знайти те, що намагалися знайти у філософії чи навіть у Бога Біблії. Різниця між будь-якою відомою особою та Ісусом – це різниця між прикладом життя і самим життям».
– Чарльз Вільямс²

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Через доктрину втілення Іван кидає виклик як язичницькому, так і єврейському світогляду. Як ця доктрина кидає виклик сьогоднішнім світоглядам?

3. Як втілення пролило світло на те, що Ісус – єдиний посередник, єдина дорога до Бога? (Порівняйте Івана 14:6, 1 Тимофія 2:5).

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Матвія 9:2-3; 11:27; 28:18-20; Івана 5: 21-23; 8:52-59; 20:28-29

Що і як ці слова та діла Ісуса говорять нам про Його власну самоідентифікацію?

Матвія 9:2-3

Матвія 11:27

Матвія 28:18-20

Івана 5:21-23

Івана 8:52-59

Івана 20:28-29

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Марка 1:2-4 (порівняйте Ісаї 40:3-5); Дії 20:28; Колосян 2:9-10; Євреїв 1:1-3

Що ці твердження послідовників Ісуса говорять нам про те, Ким вони вважали Ісуса?

Марка 1:2-3 (Ісаї 40:3-5)

Дії 20:28

Євреїв 1:1-3

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Втілення означає, що з невідомих причин Бог обрав дозволити нам впасти у стан обмеженості, страждання, переживати сум і смерть. Однак у Нього була чесність і сміливість прийняти Свої ж ліки... Він Сам пройшов крізь життєвий досвід: від дрібних роздратувань у сімейному житті та болісних обмежень виснажливої праці до нестачі грошей і найгірших мук і приниження, поразки, відчаю та смерті... Він народився у бідності, витерпів безмежний біль – усе заради нас. Він вважав, що воно варте того».

– Д. Саєрз³

«Втілення означало відмовитися від слави, добровільно обмежити силу, прийняти труднощі, ізоляцію, негативне ставлення, злочинні наміри щодо Себе, непорозуміння і, зрештою, смерть... «Різдвяна атмосфера» тоді має бути відтворенням Його характеру в наших життях. Бо Він збіднів заради нас... Він – не сноб, який покидає бідну домівку, щоб знайти кращу долю. Справжня різдвяна атмосфера присутня у тих, хто, як і їхній Господь, живе за принципом бідного життя – віддаючи все і себе заради добра інших, а не лише заради своїх друзів і знайомих».

– Дж. І. Пакер⁴

«Він стверджує, що може прощати гріхи. Він існував завжди. Він каже, що прийде судити світ наприкінці світу. Спробуймо це правильно зрозуміти. Серед пантеїстів, як-от в індуїзм, кожен може сказати, що він є частиною Бога або одним цілим із Богом: нічого дивного в цьому немає. Але оскільки цей чоловік був євреєм, Він не міг мати на увазі такого Бога. «Бог» у їхній мові – це буття поза світом, Який Він створив. Це означало, що Він абсолютно відрізняється від усього. І якщо усвідомити це, то стає зрозуміло, що Він сказав найбільш вражаючі слова, які коли-небудь злетіли з уст людини... Тут я натякаю на немудрі фрази, які часто можна почути від людей: «Я готовий прийняти Ісуса як великого морального вчителя, але не приймаю Його як Бога». Ми просто не можемо цього говорити. Звичайна людина, яка би говорила те, що говорив Ісуса, не могла бути просто моральним вчителем. Вона була б божевільною, як і людина, яка каже, що вона – варене яйце, або що він – диявол із пекла. Треба зробити вибір. Або цей чоловік був і є Сином Божим, або божевільним, або ще кимось гіршим. Можна не

повірити Йому, говорячи, що Він – дурень, можна плювати та вбити Його, як демона. Або ж впасти до ніг і визнати Його Господом і Богом. Але не можна говорити про Нього безглузді речі, нібито Він – великий моральний вчитель. Цього варіанту просто не існує.

Ісуса ніколи не вважали просто добрим вчителем. Лише три варіанти: ненависть, жах або поклоніння. Не можна ставитися до Нього літепло».

– К. С. Льюїс⁵

«Він виразно говорить те, чого людство найбільше прагне: *«Творець усього любить і хоче мене»*. У жодній іншій книзі, доступній у нашій культурі, нам не вдасться знайти величніше твердження, що є неймовірним сяючим мостом, який з'єднує крихких створінь, створених і підтримуваних рукою Бога, Який став схожим на них самих».

– Рейнолдз Прайс⁶

Практичні запитання

1. Що практично означає, що наш Спаситель – не просто людина, а Бог?

2. Наш Спаситель – не лише Бог, але й людина. Що це означає практично?

Для подальшого вивчення

Філіп Янсі *«Ісус, Котрого я не знав»* (*The Jesus I Never Knew*, Zondervan, 1995)⁷

¹ Д. А. Карсон *«Євангеліє від Івана»* (*The Gospel According to John*, Eerdmans, 1999), с. 126-127.

² Цитата у книзі Філіпа Янсі *«Ісус, Котрого я не знав»* (*The Jesus I Never Knew*, Zondervan, 1995), с. 258.

³ Дороти Саєрз *«Найбільша драма»* (*The Greatest Drama Ever Staged*) у книзі *«Віра чи хаос?»* (*Creed or Chaos?* Harcourt, Brace and Co., 1949.)

- ⁴ Дж. І. Пакер «Втілення Бога» у книзі «Знати Бога» (*Knowing God*, IVP, 1972.)
- ⁵ К. С. Льюїс «Шокуюча альтернатива» (The Shocking Alternative) у книзі *«Просто християнство»* (Macmillan, 1952.)
- ⁶ Цитата у книзі Філіпа Янсі *«Ісус, Котрого я не знав»* (*The Jesus I Never Knew*, Zondervan, 1995), с. 258.
- ⁷ Книга Ф. Янсі не акцентує на божественності Ісуса аж до останнього розділу, тому що мета автора – показати у новозавітніх текстах справжнього Ісуса, з тіла та крові. Але якщо читати Янсі разом із твором Пакера *«Знати Бога»* та Стотта *«Хрест»*, то побачимо збалансованішу картину.

Християнство Святого Письма

Чому помер Ісус?

Заняття 5 | Курс 1

Багато людей, які вірять у Бога, гріх та божественність Христа, все ж запитують себе: «Але чому Ісус мусив померти? Чому Бог просто не міг пробачити нам?»

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ХРЕСТ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Відкуплення» – це усування перешкод, щоб побудувати нові стосунки. Через п'ять аспектів хреста Біблія пояснює нам, що це означає.

Жертва

- Гріх – це нечистота, осквернення, через яке ми не підходимо для спільноти. Він створює сором та відчуття неприйняття.
- Але на хресті Христос пережив сором і відчуження (Матвія 27:46; Євреїв 13:11-13), щоб очистити нас від гріха (Євреїв 1:3, 9:13-14).
- Тому хрест усуває сором як перешкоду.

Борг

- Гріх – це зобов'язання (порівняйте Матвія 6:12). Коли ми не можемо виплатити борги, то це дорівнює рабству (у стародавній культурі) або банкрутству (сьогодні).
- Але на хресті Ісус заплатив викуп (Марка 10:45), щоб викупити нас із ув'язнення (1 Тимофія 2:6; 1 Коринтян 6:20).
- Тому хрест усуває борг як перешкоду.

Боротьба

- Гріх – це зла сила егоцентричності. Вона примножується у світі та у наших серцях.
- Але на хресті Ісус роззброює злі сили (Колосян 1:12-14, 2:14-15; Івана 12:31-33), змінюючи цей порядок через самопожертву та служіння (1 Коринтян 1:18-31).
- Тому хрест усуває силу зла над нами.

Стосунки

- Гріх – це зруйновані стосунки, у яких ми забороняємо Богові зайняти центральне місце у нашому житті. Ми відчужуємося від Бога, а Він – від нас (Римлян 5:10).
- Але на хресті Ісус відвертає від нас Божий гнів (Євреїв 9:5; Ефесян 2:3-5; 1 Івана 2:1-2) і звертає наші серця до Себе як до Посередника та Заступника.
- Тому хрест усуває перешкоду ворожості.

Закон

- Гріх – це порушення Божого праведного характеру та Закону. Це формує провину.
- Але на хресті Ісус зайняв наше заслужене місце (Ісаї 53:11, 12; пор. Луки 22:37), взяв на Себе покарання, яке ми заслужили (1 Петра 3:18; Римлян 3:21-26; Галатів 3:13), щоб ми отримали винагороду, яку заслужив Він (2 Коринтян 5:21).
- Тому хрест усуває вину як перешкоду.
- Деякі метафори стосуються об'єктивного задоволення від чогось у Бозі, що відкриває шлях для нашого прийняття.
- Інші стосуються суб'єктивного об'явлення нам Божого характеру, що змінює наше життя.
- Але жодна метафора не може повністю передати те багатство, яке було здобуто через хрест.
- Водночас усіх об'єднує тема, що Бог «стає на наше місце».

1) Бог Сам дає те, що ми мали дати.

2) Він стає відчуженим, банкрутом, в'язнем і переможеним.

3) На Нього замість нас падає Божий гнів та суд, щоб ми могли бути прийняті та визволені.

«Праведний і люблячий Отець упокорив Себе, ставши замість нас через Свого Єдиного Сина тілом, гріхом і прокляттям, щоб відкупити нас, не порушуючи Свій характер. Добра новина Біблії про Боже відкуплення – це коли Бог замість нас задовольняє Свої вимоги перед Собою... Відбувається концепція заміни як гріха, так і спасіння. Бо суть гріха – це коли людина ставить себе на місце Бога, а суть спасіння – це коли Бог ставить Себе на місце людини. Людина налаштовує себе проти Бога і ставить себе на місце, яке заслужив лише Бог. Бог жертвує Собою заради людини і ставить себе на місце, яке заслужила людина. Людина посягає на привілеї, які належать лише Богові, а Бог бере на Себе покарання, яке належить лише людині».

– Джон Стотт¹

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Які переваги різноманіття біблійних метафор про хрест і відкуплення?

3. Чому різноманіття біблійних метафор про відкуплення не лише дає нам переваги, але й є необхідним?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Римлян 3:21-26

1. Вірші 21-25. Що ми дізнаємося з цих віршів про «праведність від Бога» і як її отримати?

2. Вірші 24-26. Чому Бог виправдовує лише через відкупну жертву? Чому Бог не може просто простити нам?

3. Вірші 25-26. Як Ісусова «відкупна жертва» зробила Бога і «справедливим», і «Тим, Хто виправдовує» віруючих?

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Контекст оповіді про Ісусове вчення про хрест у Марка 10:45 включає пропозицію про визнання та честь через два способи отримання честі та гідності... Римська імперія була об'єднана не лише єдиним імператором, але також політичним порядком, що ґрунтувався на етиці протекції. Піддані були прив'язані до своїх покровителів і часто мали власних підданих. А всі разом були боржниками імператора, який мав статус підданого богів. Ісус виступив проти такого світового укладу, наполягаючи, що статус вимірюється не тим, хто що завинив нам, а тим, чи послужили ми іншим... і служити треба було якраз тим, хто нижчий за тебе. Ісус на фундаментальному рівні виступив проти римського порядку, замінивши цей збочений світогляд на спосіб життя у світі, де найголовнішою є благодать Божа».

– Дж. Грін та М. Бейкер⁴

«Прощення опиняється під загрозою, тому що я виключаю ворога зі спільноти людей, коли виключаю себе зі спільноти грішників. Але ніхто не може довго перебувати у присутності Бога розп'ятого Месії, не переборюючи цього подвійного виключення. Тобто не побачивши, що людство живе разом із жахливим ворогом і що я перебуваю вже не в гордій невинності, а у звичайній грішності. Коли ми знаємо [як і показує хрест], що мучитель над жертвою не тріумфуватиме вічно, то ми вільні, щоб відкрити для себе гуманність людини і наслідувати Божу любов до неї. І коли ми знаємо [як і показує хрест], що Божа любов більша, ніж увесь гріх, то у нас є свобода, щоб побачити себе у світлі Божої справедливості, щоб відкрити для себе власну гріховність».

– Мирослав Вольф⁵

Небеса лякають нас, занадто величні вони.
В безодні всесвіту нараз не можемісця ми знайти.
І кожна рана в нас болить – о, де нам ліки взяти?
Господь Ісус – через рубці Твої ми благодать Твою могли пізнати.
Інші боги були сильними, Ти же страждав.
Вони їхали верхи, Ти ж до трону кульгав.
Тільки рани Твої можуть втішити нас.
Жоден інший бог болю не мав, лишень Ти, о мій Спас!

– Едвард Шилліто⁶

«Він залишився без жодного утішення від Бога. Без жодного відчуття, що Бог любив Його, що Бог жалів Його, без жодного відчуття, що Бог підтримував Його. Бог був Його сонцем, а тепер воно стало темрявою... Він був без Бога, неначе у Нього не було Бога. Усе, Ким був для Нього Бог, було забрано від Нього. Він був безбожний, позбавлений Свого Бога. Він відчував осуд, коли Суддя сказав: «Ідіть від Мене, прокляті» та «Вони кару приймуть, вічну погибіль від лиця Господнього та від слави потуги Його». Він відчув, як Бог сказав це Йому. Ах! Це те пекло, яке перетерпів Христос. Просто неможливо збагнути океан Христового страждання... Він був покинутий, щоб грішники не були покинутими. Якщо Ви перебуваєте близько до Нього, то ніколи не будете покинутими... «Боже Мій! Боже Мій! Чому Ти покинув Мене?» Відповідь така: заради мене.

– Роберт М. М'Шейн ⁷

«Бог вирішив спасти світ через хрест, через соромну та безсилу смерть розп'ятого Месії. Якщо ця шокуюча подія об'являє найглибшу правду про Божий характер, тоді увесь наш світогляд перевертається з ніг на голову. Всі цінності змінюються... Бог відмовляється грати за людськими правилами у гру сили».

– Річард Гейз ⁸

Практичні запитання

1. Які практичні висновки про хрест можна зробити з розділу «Читання»?

2. Багато людей сьогодні говорять: «Але чому Ісус мусив померти? Чому Бог просто не міг пробачити нам?» Дайте відповідь на основі біблійного матеріалу.

Для подальшого вивчення

Джон Стотт *«Хрест Христа» (The Cross of Christ, IVP, 1986)*

- ¹ Джон Стотт *«Хрест Христа» (The Cross of Christ, IVP, 1986)* с.159-160.
- ² П. Льюїс, Р. Клементс, Дж. Гаслам *«Порятунок: Божа обіцянка спасіння» (Rescue: God's Promise to Save (Christian Focus, 1995), с.100-101.*
- ³ Доктрину про Трійцю, що Бог водночас і Один, і в трьох Особах, важко зрозуміти. Але якщо забудемо про неї, то відкуплення стає безглуздим. Звичайно, відкуплення показує нам людськість Христа, оскільки Його можна було вбити. Але якщо ми забуваємо про *божественність* Христа, якщо ми забуваємо, що «Бог був у Христі», то хрест видається знущенням над дітьми, так ніби жорстокий Батько покидає Свого улюбленого Сина.
- ⁴ Дж. Грін та М. Бейкер *«Скандальність хреста» (Recovering the Scandal of the Cross, IVP, 2001)* с. 39-40.
- ⁵ Мирослав Вольф *«Виключення та прийняття» (Exclusion and Embrace, Abingdon, 1996), с.124.*
- ⁶ Едвард Шилліто *«Зранений Ісус»*, цитата у книзі Вільяма Темпла *«Читання Євангелії від св. Івана» (Reading in St. John's Gospel, Macmillan, 1940), с. 384-385.*
- ⁷ Р. М'Шейн *«Проповіді М'Шейна» (Sermons of R.M. M'Cheyne, Banner of Truth, 1961), с. 47-48.*
- ⁸ Річард Гейз *«Перші коринтяни» (First Corinthians, Abingdon, 1997), с. 27, 31, 36.*

Як ми змінюємося?

Заняття 6 | Курс 1

Християни зростають не лише докладаючи важких зусиль, щоб жити згідно з біблійними принципами. У чому ж тоді полягає секрет зміни, щоб ставати схожими на Христа?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ІДОЛОПОКЛОНСТВО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

У Біблії ідолопоклонство – це основна тема, яка непокоїть нас психологічно, розумово, соціологічно та культурно.

Неминучість ідолопоклонства

- Найперша заповідь: *«Я Господь, Бог твій – хай не буде тобі інших богів передо Мною!»* Це безкомпромісна заява.
- У Римлян 1:25 читаємо, що ми *«поклонятимемося та служитимемо»* або Богові, або іншій створеній речі (ідолу). Неможливо не поклонятися нічому.
- Щось завоює наші серця, уяву та стане найважливішим, найціннішим та найдорогоціннішим.
- Тому кожна людина, спільнота та думка будуватиметься або на Самому Богові, або на тому, що заміняє Бога, – на ідолі.

Діапазон ідолопоклонства

- Ідол – це будь-що важливіше для нашого щастя, сенсу життя, ідентичності, ніж Бог.
- Ідолопоклонство – це невпорядковані бажання навіть чогось доброго.

1) Це означає, що *будь-які речі* можуть стати ідолом, навіть добрі:

- кар'єра;
- сім'я;
- досягнення;
- власна незалежність;
- політична ідея;
- майно;
- залежність інших від Вас;
- влада і вплив;

- фізична привабливість;
 - романтика;
 - схвалення людей;
 - фінансова стабільність;
 - наше місце у певному соціальному колі чи організації.
- Ідоли бувають не лише особистими та індивідуальними, вони також можуть бути суспільними чи культурними.

1) Різні суспільства можуть звеличувати різні речі, як-от:

- сім'ю («традиційні цінності»);
- почуття (романтику);
- країну (комунізм);
- расову зверхність (фашизм);
- раціональність (емпіризм);
- особисту волю та досвід (екзистенціалізм);
- групову ідентичність (постмодернізм).

Сила ідолопоклонства

- З одного боку, ідол – це порожнє «ніщо», яке позбавлене будь-якої сили допомогти нам чи спасти нас (Ісаї 40:20; 41:6-7). Це лише спосіб, завдяки якому ми намагаємося спасти себе (Ісаї 44:10-13).
 - З іншого боку, як не парадоксально, наші ідоли мають велику силу та контроль над нами. Вони поневолюють нас (Єремії 2:25).
- 1) Коли ми повіримо, що щось справді може зробити нас щасливими, то вже не можемо стриматися і починаємо слідувати за нашим божком.
- 2) Ідоли вимагають повної залежності (Ісаї 44:17); вони повністю полонять наші серця (Єзекіїля 14:1-5).
- У першому розділі Послання до римлян Павло показує механізм появи всіх руйнувань у житті – духовних, психологічних, соціальних та культурних, адже ми «служили створінню більш, як Творцеві» (Римлян 1:25).

Важливість усвідомлення ідолопоклонства

- Біблія не розглядає ідолопоклонство як один гріх серед багатьох (а тому цей гріх не є рідкісним у середовищах первісних людей).
- Ідолопоклонство завжди є причиною якогось зла.
- Чому нам не вдається любити, дотримуватись обіцянок чи жити неегоїстично? Звісно, якщо відповідати загально, то це тому, що «ми слабкі і грішні».
- Але точніша відповідь полягає у тому, що є щось, окрім Ісуса Христа. І ми віримо, що мусимо мати це, щоб бути щасливими, щось, що нам

здається важливішим за Бога. Воно поневолює наше серце через невпорядковані бажання.

1) Наприклад, ми б не брехали, якби не зробили нашу репутацію, «лице», владу над іншими, фінансові переваги вищими цінностями за Божу благодать.

- Тому секрет зміни нашого характеру полягає в пошуку та знищенні ідолів нашого серця.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Назвіть приклади особистих ідолів. Назвіть приклади суспільно-культурних ідолів. Обговоріть, як ідоли є коренем багатьох проблем.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Римлян 1:18-25

- 1. Вірші 18-21 – Що лежить в основі того, чому наші думки стають «нікчемними», а серця «запаморочуються? (Особливо зверніть увагу на вірш 21).**

- 2. Вірш 22 – Яким є незмінний результат уникання Божої правди та того, що ми самі робимо себе господарями свого життя?**

- 3. Вірші 24-25 – Які є наслідки ідолопоклонства у нашому житті?**

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Усі ті, хто не довіряє Його ласці, благодаті та добрій волі, а шукає Його ласки в інших речах або в собі, не дотримуються першої заповіді, насправді є ідолопоклонниками, навіть якщо й виконали всі інші заповіді... Тому що було пропущено найважливіше, без чого всі інші діла є просто фіктивними, фальшивими та удаваними... Якщо ми сумніваємося чи не віримо, що Бог виявляє до нас благодать і через неї приймає нас, якщо ми припускаємо, що мусимо догодити Богові нашими вчинками, то ми просто обманюємо себе. Назовні шануємо Бога, але всередині поклоняємося фальшивому божку».

– Мартін Лютер¹

«Нас автоматично приваблює думка, що нас виправдовує рівень нашого освячення. Якщо приймаємо таку точку зору, то зосереджуємо свою увагу не на Христі, але на власному послуху. Кожен свій день ми починаємо з того, що знаходимо спокій не у прийнятті Божої любові та жертви Христа, а в наших теперішніх відчуттях чи нещодавніх досягненнях у християнському житті. Оскільки такі аргументи не заспокоюють людське сумління, то ми неминуче впадатимемо або в знеохочення та апатію, або у самоправедність [одну із форм ідолопоклонництва], що спотворюватиме відчуття миру...»

– Річард Ловлейс²

«Хтивість, «**епітумія**» [невпорядковані бажання], про яку йде мова у Галатів 5:16, Ефесян 2:3, 4:22, 1 Петра 2:11, 4:2, 1 Івана 2:16, Якова 1:14 – це суть усього, що з нами не так. Новий Завіт об'єднує концепт ідолопоклонства та концепт невпорядкованих бажань, бо хтивість, вимогливість, пристрасні бажання та прагнення називаються якраз «ідолопоклонством» (Ефесян 5:5 та Колосян 3:5).

– Девід Повлісон³

«Коли якась обмежена цінність стає центральною в житті та сприймається як єдине джерело сенсу, тоді ми обрали собі божка... Людина поклоняється божку тоді, коли вважає, що без цієї минущої цінності не зможе бути щасливою у житті. **Тривога** нагнітається до тієї міри, до якої ці минущі цінності стали її ідолом... Уявімо, що моїм божком є секс чи здоров'я, чи демократична партія. Якщо така сфера опиняється під загрозою, то увесь мій фундамент, усе, на чому я стою, починає неймовірно хитатися. **Вина** нервово посилюється до того рівня, до якого я ідолізував ці минущі цінності... Уявімо, що я ціную свою здатність навчати та чітко пояснювати... Тоді якщо я зазнаю поразки на педагогічній ниві, то я буду відчувати невротичну провину. Невропатично підступатиме **гіркота**, коли хтось чи щось стоятиме між мною та тим, у чому я вбачатиму найвищу цінність. Коли щось стає моїм божком, а потім я це втрачаю, то **нудьга** стає патологічною та неминучою. Більше того, я можу проектувати свою суб'єктивну нудьгу

на цілий свій світ. Такий мій стан називається відчаєм. [М'якшими формами цього стану є розчарування, крах ілюзій та цинізм тощо]».

– Т. К. Оден⁴

«Твоя релігія – це те, що ти робиш на самоті».

– Архиепископ Вільям Темпл

Практичні запитання

1. Як, згідно з Лютером, відхід від віри у виправдання лише благодаттю, порушує першу заповідь? Який існує дієвий метод, щоб насправді змінити серце та життя?

2. Як цитати Повлісона та Одена допомагають нам визначити наших ідолів?

3. Як цитата Вільяма Темпла допомагає визначити ідолів серця?

4. Уявіть собі християнина, який каже: «Я впав у депресію, бо втратив свою роботу. Почуваюся невдахою».

- Друг № 1 каже: «Твоя проблема – брак віри! Християни не можуть впадати в депресію! Тобі треба покаятися і більше бути вдячним».
- Друг № 2 каже: «Твоя проблема в тому, що ти не бачиш, наскільки Бог любить тебе! Тобі треба думати про свою цінність в Його очах».

На основі вивченого визначте, що не так із цими двома підходами, та запропонуйте кращу пораду.

Для подальшого вивчення

Девід Повлісон: *«Ідоли серця та ярмарок марнославства»*

¹ Мартін Лютер: *«Трактат про добрі справи» (Treatise Concerning Good Works (1520),*

² *«Динаміка духовного життя» (Dynamics of Spiritual Life).*

³ Девід Повлісон: *«Ідоли серця та ярмарок марнославства» (Idols of the Heart and Vanity Fair)*

⁴ *Два Світи: «Нотатки про смерть сучасності в Америці та Росії», ч. 6 (Notes on the Death of Modernity in America and Russia).*

У чому полягає місія Ісуса?

Заняття 7 | Курс 1

Багато людей думає про спасіння лише в рамках особистого прощення та змін у собі. Але Божі плани для світу є вищими – Бог піклується про своє прийдешнє «Царство».

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ЦАРСТВО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Передбачення Царства

- Світ був створений як місце цілковитого процвітання та гармонії під правлінням Бога.
- Гріх – спротив Божій владі – призвів до руйнування творіння.
 - 1) Стосунки з Богом, з іншими людьми та з природою руйнуються, якщо ми не визнаємо Бога Царем.
- Але Бог показує, що, зрештою, через відкуплення звершиться повне зцілення творіння, у тому числі буде встановлено соціальну справедливість, людство об'єднається, а також ми будемо зцілені від фізичного розпаду та смерті (Ісаї 11:1-10).

Визначення Царства

- Боже Царство – це оновлення всього творіння через відновлення Божої правлячої сили через смерть та воскресіння Христа.
- Під правлінням Ісуса серця стосунки і спільноти зцілюються та відновлюються через Його Слово та Духа (Псалом 71; Колосян 1:16-20 та Ефесян 1:9-10).

Вхід до Божого Царства

- До Царства можна ввійти через покаяння та віру (Марка 1:15), через прощення (Колосян 1:13-14) та завдяки новому народженню (Івана 3:3, 5).
- Царство починає відновлювати характер нашого серця і робити його добрим, мирним і радісним (Римлян 14:17).

Думки Царства

- Все у світі можна правильно зрозуміти лише через розуміння Царства.
- Ми правильно розуміємо певну річ, тільки якщо усвідомлюємо:
 - 1) первісно її було створено для добра;

2) гріх її заплямував;

3) вона може бути відновлена через Христа – Царя, Який зцілює.

Життя у Царстві – це:

Благодать і свобода

Альтернативою до Христового Царства є життя у рабстві особистих ідолів.

- Господом нашого життя стає те, що для нашого щастя є важливішим за Христа (наприклад: успішна кар'єра, щаслива сім'я), бо саме в цьому ми шукаємо спасіння.
- Коли Ісус є Спасителем та Господом, то Його Царство звільняє від сили фальшивих «господів» (трудоголізму, надмірної тривоги за дітей тощо).

Мир і справедливість

Альтернативою Христового Царства у соціальних стосунках є життя у рабстві суспільних ідолів.

- Система світу високо цінує владу, комфорт, успіх та визнання.
- Але Боже Царство здобувається не силою та досягненнями, але через хрест.
 - 1) До нього входять не сильні, але ті, хто визнає свою слабкість і потребу благодаті.
- Це повністю змінює наше ставлення до бідних, знедолених і відкинутих.
 - 1) Праця задля миру та соціальної справедливості, які Бог колись остаточно встановить, є знаком Божого Царства.

Праця та свідчення

Альтернативою Христового Царства у нашому покликанні та праці є життя в рабстві культурних ідолів – ідеологій.

- У кожній сфері людських зусиль найвищою цінністю та метою є щось окрім Бога: фінансовий прибуток, особисті права чи щастя, людський розум, командна сила тощо.
- Тому якщо ми будемо працювати згідно з цінностями Царства, то це виглядатиме по-іншому, ніж під владою різних ідеологій.

Етапи Царства

- Біблія говорить нам, що Царство прийшло (Луки 17:20-21; Матвія 12:28), але не повністю (Матвія 6:10; 25:34).

1) Як зерно, яке майже заховане, але проросте у повноті (Матвія 13:31-42).

2) Воно настало вже, але ще ні.

- Маємо пам'ятати, що треба уникати як надмірного оптимізму, так і надмірного песимізму у нашому служінні.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Що зміниться у служіннях Церкви, якщо ми знатимемо, що Боже спасіння не лише врятує наші душі, але й відновить усе творіння?

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Марка 1:14-2:17

1. Що ми дізнаємося про Боже Царство з віршів 14-15?**2. Що можна дізнатися про Царство із ситуації у Марка 1:16-2:17?**

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

[У Євангелії від Марка] Боже втручання у світ змінило порядок: Бог поміняв місця прийнятих і відкинутих. Ті, хто був при владі та мав привілеї, відкинули Ісуса та Його послання. Однак ті, хто мав низьке становище у соціальній системі світу єврейської культури першого століття, радо прийняли Євангеліє, бо мали велику потребу. Прокажені, одержимі, язичницькі жінки (7:24-30), язичницький сотник біля хреста (15:39) демонструють Ісусові свою вірність. «І багато-хто з перших стануть останніми, а останні першими» (Марка 10:31). Ті, хто знає цю історію, не повинні недооцінювати шоку від такої зміни порядку».

– Річард Гейз¹

«Оновлення Христового спасіння, зрештою, охоплює оновлення Всесвіту... Чуда Христа були чудами, що здійснилися на ознаку прийдешнього Царства. Його благословення торкалося вбогих, зраних, струджених та обтяжених, тих, які приходили та вірили в Нього... Дивовижні ознаки, які засвідчили божественність Христа та стали свідченням для тих, хто поширював Євангеліє церкви, не продовжують тривати далі, тому що їхня мета була досягнена.

Але зразок Царства, виявлений завдяки цим ознакам, повинен мати продовження в Церкві... Саме тому проповідування Царства є цілісним та словом і ділом передає обіцянку, а також і вимогу Христа для тіла і душі».

– Ед Кловні²

«Прихід Божого Царства представляє фінальний стан космічного відкуплення, у якому Бог та Божі створіння житимуть разом у гармонії та праведності. Він представляє *шалом* – загальне процвітання, повноту та насолоду... З одного боку, нам варто уникати тріумфалізму, гордого погляду, що християни отримають цілковитий успіх, змінюючи культуру... З іншого боку, нам треба уникати схильностей впадати у відчай, відчужившись від світу та переселившись на «острів» із християнами, що поділяють нашу думку. Світ, зрештою, належить Богові та перебуває у процесі Божого відновлення. Божий план полягає у тому, щоб у Христі поєднати *усе* (Ефесян 1:9-10). Християни покликані не жити ані тріумфалізмом, ані відчаєм, а присвячувати свої життя вірі, яка переможе вкінці. У видінні, яке настільки миле, що здатне торкнутися людського серця, Іван показує нам [в Об'явленні 21], що рай прийде до нас та оновить *цей* світ».

– Корнелій Плантінга³

«Завжди існує велика небезпека того, щоб акцентувати на якомусь аспекті Божого доброго творіння та ототожнювати його (а не гріх) з головним ворогом людського життя... З плином історії цей «асpekt» постійно змінювався... «Тіло і його бажання» (Платон і грецька філософія), «людська культура, що відрізняється від природної» (Руссо та романтизм), «ті, в кого є влада у суспільстві, а також сім'я» (Фрейд та глибинна філософія), «економічні сили» (Маркс і комунізм) та ін. Я можу сказати, що унікальність Біблії полягає у тому, щоб відкинути всі спроби демонізувати будь-який аспект творіння, вбачаючи в ньому корінь проблеми, або ідолізувати інший аспект творіння вирішення проблеми».

– Ал Волтерз⁴

Практичні запитання

- 1. Цитати Гейза та Кловні говорять, що Царство означає мир та справедливість. Поміркуйте над тим, якими іншими способами Ви можете робити щось задля миру та справедливості у суспільстві та з християнською винятковістю працювати у своєму покликанні.**

2. У цитаті Плантінґа йдеться про рівновагу, якої нам треба досягти. Які є практичні втілення того факту, що Царство Боже вже тут, але ще ні?

3. Обговоріть цитату Ала Волтерза. Наведіть інші приклади того, як нерозуміння природи Царства призводить до помилкових вірувань і філософій.

Для подальшого вивчення

Корнелій Плантінґа *«Залучаючи Божий світ: християнський погляд на віру, навчання та життя»* (*Engaging God's World: A Christian Vision of Faith, Learning, and Living*, Eerdmans, 2002).

¹ Р. Гейз *«Моральне бачення Нового Завіту»* (*The Moral Vision of the New Testament*).

² Е. П. Кловні *«Євангеліє Царства»* у книзі Р. Грінвея *«Пастор-проповідник»* (*The Pastor-Evangelist*).

³ Корнелій Плантінґа *«Залучаючи Божий світ»* (*Engaging God's World* (Eerdmans, 2002.), с. 103-104, 137-138).

⁴ Ал Волтерз *«Повернене творіння»* (*Creation Regained*, IVP, 1985), с. 50.

⁵ Див. Френсіс Шефер *«Справжня духовність»* (*True Spirituality*, Tyndale, 1971), с. 134.

Християнство Святого Письма

Чому я сам не можу з цим впоратися?

Заняття 8 | Курс 1

Євангеліє звільняє людей, але робить це через сильну спільноту і задля неї.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СПІЛЬНОТА

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Бог і спільнота

Триєдиний християнський Бог – це єдиний Бог, Який є спільнотою.

- Якби Бог був вічно одноосібний, тоді любов була б явищем, на якому навіть Бог знався би другорядно – лише після того, як почав би створювати інші створіння.
- Але оскільки Бог є *трьохосібний*, то любов і дружба є *притаманними* Йому в кінцевій реальності.
- Саме тому глибокі особисті стосунки є добрими за своєю суттю. Вони відображають усе те, чим є Всесвіт.

Спасіння та спільнота

Ісус сказав: *«Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його»* (Івана 17:3).

- Знати когось – це мати з ним особисті стосунки. Ісус каже, що найбільше у світі потрібні особисті стосунки з Богом.
- Це – серце не тільки новозавітної релігії, але й старозавітної. *«І візьму Вас Собі за народа, і буду вам Богом»* (Вихід 6:7).
- Таке твердження говорить нам, що спасіння:
 - 1) приводить до близькості з Богом (бачимо це через прийменники *«Собі»* та *«вам»*);
 - 2) приводить нас до спільноти з іншими (ми стаємо частиною народу).

Місія та спільнота

Ісус молився за Своїх послідовників, кажучи: *«Щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав»* (Івана 17:21). Тому наша любляча спільнота є найкращим проголошенням Євангелії світові.

- У Матвія 5:14-16 Ісус говорить Своїм послідовникам, що вони – *«місто на верховині гори»*, вчинки якого сяють і виявляють світові Божу славу.

- Що означає для християн бути «містом», яке бачить світ («на верховині гори»)? Це означає, що ми маємо бути альтернативним містом у будь-якому місті. Наслідками цього є:
 - 1) ми повинні достукуватися до будь-яких людей у місті та приводити їх до християнських спільнот;
 - 2) ми маємо показувати альтернативні приклади у всіх аспектах життя – у комерції, в навчанні, мистецтві, сексуальності, расових стосунках, у спільному використанні ресурсів тощо.
 - 3) Секс, гроші та влада мають використовуватися, щоб збагачувати життя, а не руйнувати чи поневолювати.
- Ісусова заповідь тут – заповідь для спільноти. Ми не можемо виконати її наодинці. Ми не можемо бути альтернативним містом тільки самі по собі!

Характер і спільнота

Характер в основному формується через людей, з якими їмо, граємо в ігри, розмовляємо, радимося та навчаємося. Саме тому це і є наша основна соціальна спільнота, яка й формує нас на найглибшому рівні.

- Усі уривки Біблії, що містять слова «одне одного», стосуються цього аспекту християнської спільноти. Ми повинні:
 - 1) шанувати одне одного (Римлян 12:10);
 - 2) приймати одне одного (Римлян 15:7);
 - 3) терпіти одне одного (Колосян 3:12-13);
 - 4) прощати одне одного (Ефесян 4:2,32);
 - 5) молитися одне за одного та визнавати гріхи один перед одним (Якова 5:16);
 - 6) підбадьорювати та заохочувати одне одного (Євреїв 3:13);
 - 7) наvertати одне одного та дорікати одне одному (Римлян 15:14; Галатів 6:1-6);
 - 8) застерігати одне одного (1 Солунян 5:14);
 - 9) навчати одне одного (Колосян 3:16).
- Ми повинні перестати пліткувати та зводити наклепи (Галатів 5:15) чи бути нещирими (Римлян 12:9) одне з одним.
- Ми покликані носити тягарі одне одного (Галатів 6:2), ділитися майном (Дії 4:32) та прислухатися до потреб один одного (Ефесян 5:21).

Підсумок

Мета Ісусового спасіння – не просто спасти окремих людей, але побудувати нове, альтернативне суспільство, яке вказує на те, що Господом світу є Ісус, Який відкупить усе творіння. Без спільноти ми не будемо знати Бога, не здобудемо світ, а також не змінимося.

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Подумайте про конкретні способи, завдяки яким церква може бути контркультурою, що показує світові, як Євангеліє змінює наше використання сексу, грошей та влади.**

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Ефесян 2:14-22

- 1. Вірш 19-22. Поміркуйте над різними образами, якими послуговується Павло. Що говорить кожен із них про християнську єдність і спільноту?**

- 2. Назвіть практичні приклади застосування цих істин у спільноті. Якщо ми є народом, сім'єю, храмом, то як це має впливати на наше життя?**

- 3. Вірші 14-16. Що Павло говорить у цьому конкретному образі? Як це твердження стосується вірша у 1 Петра 2:9, де читаємо про «вибраний рід... святий народ»?**

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Не будьмо чванливі, не дражнімо один одного, не завидуймо один одному!» (Галатів 5:26)

Цей вірш показує нам, що наше ставлення до інших залежить від нашої думки про себе. Ми починаємо втілювати цих два негативні ставлення саме тоді, коли ми чванливі. Якщо думаємо про себе як про вищих, то ми «провокуємо, дражнимо» (грецькою «кидаємо виклик»)…, але якщо ми думаємо про себе як про нижчих, то «заздriamo». У будь-якому випадку наше марнославне ставлення до себе визначатиме наше ставлення до людей… Це дуже відрізняється від любові, яка є плодом Духа… Дух Святий відкрив їхні очі, щоб бачили як свій гріх і негідність, так і важливість та цінність людей в очах Бога».

– Дж. Стотт¹

«Той, хто невпевнений у Христі, постійно шукає, чим би підтримати своє духовне життя. У цьому шаленому пошуку засобів самопрезентації людина чіпляється не лише за крихти вміння та праведності, які знаходить у собі, але й за расу, членство у партії, звичні соціальні та моралізаторські звички, а також за культуру. Культуру представляють так, наче вона є захистом від сумніву в собі, однак вона стає ментальною гамівною сорочкою, яка врізається в тіло і яку неможливо зняти, хіба що через ґрунтовну віру в Христа, Який спасає нас… Як тільки оживає віра, то християнин може вільно носити свою культуру, як зручний одяг. Він може тимчасово зодягнутися також в іншу культуру, якщо хоче (так радить Павло у 1 Коринтян 9:19-23). Християнин може захоплюватися різними проявами Христового світла в інших культурах та цінувати їх».

– Річард Ловлейс²

«У кожного мого друга є щось, що може проявитися лише через певних інших друзів. Сам по собі я не здатний «освітити» цілу людину. Я хочу, щоб світло інших, а не тільки моє, висвітлювало всі грані мого друга. Після смерті Чарльза я вже більше ніколи не побачу, як по-особливому Рональд сміятиметься з Чарльзових жартів. Ба більше, тепер, коли не стало Чарльза, у мене залишилось менше Рональда. Отож, справжня дружба – найменш заздрісна з-поміж усіх видів любові. Двоє друзів насолоджуються, коли до них приєднається третій, а троє – коли четвертий… Ми отримуємо не менше, але більше дружби, коли ділимося нею з іншими. Таким чином, дружба виявляє славу схожості із раєм. Бо кожна душа, яка бачитиме Його по-особливому, передаватиме те унікальне бачення всім іншим. Саме тому, пише стародавній автор, серафими у баченні Ісаї перегукувалися між собою: «Свят, свят, свят!» (Ісаїя 6:3). Що більше ми ділитимемося небесним хлібом з усіма нами, то більше його матимемо».

– К. С. Льюїс³

«Якщо церква має ефективно представляти нове царство та новий порядок, то й сама повинна бути новим соціальним порядком. Церковна спільнота не є поширювачем програм соціальної зміни (хоча так воно й буде), але сама по собі є прикладом іншого соціального порядку. Її дії задля справедливості та миру будуть переповнені життям у Христі, де Божа справедливість і Божий мир уже є реальним багатством».

– Лезлі Ньюбігін⁴

«Церква складається з природних ворогів... Нас поєднує разом не спільна освіта, раса, дохід, політика, національність, акценти, робота чи будь-що з такого списку. Християни збираються разом, бо їх усіх спас Ісус Христос... Це група природних ворогів, які люблять одне одного заради Ісуса».

– Д. Карсон⁵

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Поміркуйте над цитатою Стотта. «Марносластво» (грецькою *кенодоксос*) буквально означає «позбавлений слави чи визнання». Як Євангеліє зцілює це та закладає фундамент для оновлених стосунків між людьми?

3. Поміркуйте над цитатами Льюїса та Карсона. а) Що нового Ви дізналися про Христа від своєї спільноти з іншими віруючими? б) Поділіться особистими свідченнями, як Євангеліє поєднує природних ворогів.
4. Поміркуйте над цитатою Ловлейса. Як Євангеліє допомагає нам подолати культурні бар'єри?
5. Поміркуйте над цитатою Ньюбігін. Наведіть практичні приклади, як можна поглибити стосунки у Вашій малій групі, щоб зробити її подібною до близької сім'ї та сформуватися разом як виняткова християнська контркультура.

¹ Джон Стотт *«Послання до галатів»* (*The Message of Galatians*, IVP, 1968), с.156-157.

² Річард Ловлейс *«Динаміка духовного життя»* (*The Dynamics of Spiritual Life*, IVP, 1979), с. 198-199.

³ К. С. Льюїс *«Чотири любові»* (*The Four Loves*, Harcourt and Brace, 1971), с. 61-62.

⁴ Лезлі Ньюбігін *«Євангеліє у плюралістичному суспільстві»* (*The Gospel in a Pluralist Society*, Eerdmans).

⁵ Д. А. Карсон *«Любов у важких місцях»* (*Love In Hard Places*, Crossway, 2002), с. 61.

Звідки ми знаємо про Ісуса?

Заняття 9 | Курс 1

Джерелом буквально всього, що ми знаємо про Бога та Христа, є Біблія. Але чому нам треба їй довіряти і як зрозуміти, про що в ній ідеться?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – БІБЛІЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Чому нам треба їй довіряти

Багато людей говорить, що біблійні описи про Ісуса є міфом, а тому їм не можна довіряти.

Однак така точка зору породжує три нездоланні проблеми.

Занадто короткий час для творення міфу.

- Міфи складають впродовж кількох століть після того, як помирають усі очевидці. Але Марко та Лука написали свої Євангелія лише через 30-40 років після смерті Ісуса.
- Якщо Ісус *не* нагодував тисячі людей, то це ще могло зійти з рук, якби про це було написано 200 років по тому, але не через 30 – коли сотні очевидців ще були живі.
- Ці свідчення почали поширюватися надто рано, щоб можна було вважати їх сфальсифікованими.

Зміст надто суперечить стилю міфів.

- Поширеною є думка, що послідовники Ісуса вигадали історії про Його життя, щоб популяризувати свій рух. Але який сенс вигадувати історії, в яких:
 - 1) Ісус помирає на хресті, вигукуючи, що Бог покинув Його?
 - 2) У Гетсиманському Саду Він прагне уникнути хреста?
 - 3) Першими очевидцями воскресіння є жінки?
- Усі ці елементи були дуже образливими для читачів першого століття. Єдина правдоподібна причина – все це насправді сталося.

Літературна форма надто деталізована, щоб бути міфом.

- У розділі 21 Євангелія від Івана апостоли впіймали 153 рибини.
- У розділі 8 Євангелія від Івана Ісус писав пальцем по землі, хоча ми так і не дізнаємося, що Він написав.

- Стародавні міфи ніколи не містять таких деталей, що не додають нічого до сюжету чи опису героя.
- Жанр фантастичних історій з реалістичним викладом зародився лише 400 років тому.
- Стародавній автор написав про 153 рибини тільки тому, що це було свідчення очевидця. Хтось запам'ятав цю цифру.

Як нам її розуміти

Якщо Ісус є Богом, то нам треба розуміти Біблію так, як її розумів Він.

Ісус розумів Біблію як Слово Боже, тобто «те, що каже Писання, те каже Бог».

- Він сприймав Біблію як:
 - 1) надприродне об'явлення (Івана 5:37-39; Матвія 19:4-5)
 - 2) натхненною в усьому (Івана 10:34-35; Матвія 5:17,19)
 - 3) авторитетною та «непорушною» (Івана 10:35; Марка 7:1-13)
 - 4) достатньою для спасіння (Луки 16:15-31; Івана 5:39-40)
- Навіть найменші деталі свого життя Він базував на Писанні (Івана 19:28).

Ісус сприймав Біблію як свідчення тільки про Себе (Луки 24:44-45; Івана 5:39-46).

- Кожна частина Біблії щось говорить нам про Ісуса і те, як Бог відкупляє нас через Нього.
 - 1) Ісус є справжнім Адамом, Який впорався з випробуванням у саду.
 - 2) Він є справжнім Мойсеєм, який виводить нас із рабства.
 - 3) Він є справжнім Йовом – невинним мучеником, який заступається за своїх друзів.
 - 4) Він є справжнім Давидом, чия перемога стає перемогою його народу, хоча люди навіть каменя не підняли, щоб її здобути.

Зрештою, є лише два способи читати Біблію. Чи вона розповідає фактично про мене, чи про Ісуса?

- Чи вона, по суті, є набором моральних принципів, яких я маю дотримуватися?
- Чи це історія про Ісуса – про те, що Він зробив?

1) Якщо я не бачитиму верховної щедрості – що Він віддав усе за мене на хресті, то я не матиму стимулу, щоб щедро обходитися з власними грішми.

2) Якщо я не усвідомлю, що Він пробачив мені на хресті, я не зможу прощати іншим.

- Якщо Біблія є тільки моральним прикладом для життя, то це – непосильний тягар.
- Біблія не є «книгою чеснот». Це історія того, як Бог відкупив нас через Ісуса Христа.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Подумайте про історію Біблії як про історію Давида та Голіафа. Якщо глянути на неї відокремлено від цілої Біблії, то який основний посил вона доносить до читача? Якщо поглянути на неї як на частину загальної історії Біблії про те, як Бог благодатно спасає нас через Христа, то яким тоді є основний посил чи вчення?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

2 Петра 1:16-21

1. Про кого говорить Петро у віршах 16-18? Про кого він говорить у віршах 19-21?

2. Що Петро говорить про свідчення новозавітних і старозавітних авторів?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Луки 24:13-27, 44-49

1. Що ми дізнаємося про Біблію у віршах 13-27?

2. Що ми загалом дізнаємося про Біблію з Ісусового навчання учнів у Луки 24:44-49?

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Я читав, що Платон і Цицерон називали себе мудрими та красивими, але я ніколи не читав, щоб вони казали: *«Прийдіть до мене усі стурдовані та обтяжені і Я заспокою вас!»*

– Августин¹

«Я читаю вірші, романи, візії, легенди та міфи ціле своє життя. Я знаю, якими вони є. Я знаю, що жоден із них не такий. На текст Євангелія можна подивитися лише двома способами. Або це репортаж, або якийсь невідомий стародавній автор без попередників і наступників раптово опанував усю техніку сучасної белетристичної, реалістичної розповіді... Читач, який не бачить цього, просто не вміє читати».

– К.С. Льюїс²

«Павло описує Писання, як *«надхненне»* (2 Тимофія 3:15-17), тобто Бог буквально повністю його надихнув – це продукт Божого Духа («подиху»). Істина в Біблії означає стабільність, надійність, стійкість, довіру – риси особи, повністю послідовної, щирої, реалістичної, яка не обманює себе. Бог є саме такою особою: істина, у цьому сенсі, є Його природою. Він не може бути інакшим. Саме тому Він не може брехати (Тита 1:2; Числа 23:19; 1 Самуїла 15:29; Євреїв 6:18). Тому Його слова до нас є правдивими й не можуть бути нічим іншим, окрім правди. Вони відображають реальність: вони показують нам усе таким, яким воно є. Але це слово, яке Бог прямо нам дає, є не лише інструментом Його влади, але й спілкування. Він створив нас для того, щоб ми вічно перебували з Ним у стосунках любові. Але такі стосунки можуть існувати, лише коли обидві сторони знають щось одна про одну. Бог, наш Творець, знає про нас усе ще до того, як ми щось скажемо, але ми не можемо нічого знати про Нього, хіба якщо Він нам скаже. Саме тому Бог посилає Своє слово, щоб знайти нас, а також навчити нас».

– Дж. І. Пакер³

«Усі читачі Біблії повинні вивчити основні принципи її читання та тлумачення. По-перше, треба шукати *природне та первісне* значення тексту, пам'ятаючи, що пряме й очевидне значення часто є не буквальним, а образним. Треба уникати фактора, коли ми вичитуємо в думках авторів Біблії власні думки. Ключовими тут є запитання: що вони самі хотіли сказати і як їх розуміли їхні первісні читачі? Для цього нам треба знати щось про історичний та культурний контекст Біблії. По-друге, треба шукати *загальне* значення. Тобто ми повинні тлумачити кожен текст у світлі найочевиднішого контексту книги, в якій він написаний, а також у контексті цілої Біблії... Розумно буде шукати гармонію, дозволяючи Писанню тлумачити Писання..., а не так пояснювати одну цитату з Писання, щоб вона суперечила іншій» («Тридцять дев'ять статей»).

– Дж. Стотт⁴

«У Біблії написано багато чудових історій, однак можна знати біблійні історії, але все одно пропустити найбільшу історію Біблії. У Біблії є сюжетна лінія. У ній розгортається драма. Ця історія іде вслід за історією Ізраїлю, але починається не там, а також не містить того, чого ми очікували б від національної історії. Якщо ми забуваємо про цю сюжетну лінію, то обрізаємо серце Біблії. Тоді історії у недільній школі перетворюються на пом'якшені версії коміксів, де Самсон замість супермена. А Давид стає єврейською версією Джека – вбивці велетнів. Ні, Давид не маленький хоробрий хлопчик, який не боїться великого поганого велетня. Він – Господній помазаник... Бог обрав Давида царем через його серце, щоб приготувати дорогу великому Синові Давида, нашому Визволителю та Чемпіону...»

– Е. Кловні⁵

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Чому, за словами Пакера, важливо вірити в авторитет Біблії, щоб мати особисті стосунки з Господом?

3. Дехто каже: «Ви кажете, що ми віримо у Біблію, бо Ісус їй довіряє, але єдине місце, звідки про це можна дізнатися, – це і є Біблія! Виходить логіка замкнутого кола!» Що Ви сказали б у відповідь?
4. Дехто може сказати: «Я не вірю, що Біблію треба сприймати буквально». Прочитайте цитату Стотта і дайте відповідь.
5. Дехто може сказати: «Не думаю, що важливо, чи Євангеліє є надійною історією, чи ні. Усе, що важливо, – це мій духовний досвід, коли я читатиму її». Дайте відповідь.

¹ Цитата з Франка Міда «12 000 релігійних цитат» (*12,000 Religious Quotations*, Baker, 1989), с. 50.

² Знайдіть самі!

³ Дж. І. Пакер «Короткий виклад богослів'я» (*Concise Theology*, IVP, UK, 1993), с. 4 та «Знати Бога» (*Knowing God*, IVP, 1993), с.110, 113.

⁴ Джон Стотт «Основи християнства» (*Christian Basics*, Baker, 1991), с. 116.

⁵ Едмунд Кловні «Розгортання таємниці».

Де ми маємо жити Євангелією?

Заняття 10 | Курс 1

Бог хоче, щоб ми втілювали Його Євангелію та Царство та свідчили про них усюди, де б ми не жили. Немає важливішого місця для цього, ніж місто.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – МІСТО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Перше місто – творіння

Бог розпочав історію в саду (Буття 2), але завершить її у місті (Об'явлення 21-22). Коли Ісус завершить відкуплення світу, то світ буде урбаністичним, це буде місце розмаїття, густонаселеності та творчості. Бог через Христа будує місто (Євреїв 11:10). Тому ідея міста – це Божий винахід. Первісно:

- Міста були місцем прихистку та безпеки.

Міські мури робили безпечним життя всередині (Приповісті 25:28; Неємії 1:3-4). Міста були місцем для жінок і дітей, для меншин, іммігрантів та інших, хто не мав у суспільстві великого впливу.

- Міста мали бути місцем справедливості.

Міська брама була місцем, де проводили суди. За нею панувало правило «Кожен сам за себе» – будь-які конфлікти вирішувалися просто силою (Числа 35:9-24; Приповісті 22:22).

- Міста були місцем, де сформувалися культури.

На ринкових площах міста формувалися численні та різноманітні культурні зв'язки. Через таку взаємодію з'являлися нові культурні рухи й поширювалися на інші сфери суспільства.

- Міста були місцем віри.

Найвища вежа міста (замок, мінарет, собор чи офісний хмарочос) вказували на віру міста – на те, заради чого більшість людей працювала та в чому вбачала значущість.

Зруйноване місто – гріхопадіння

Сьогодні місто залишається місцем прихистку меншин, місцем, де панує закон, місцем, де формується і поширюється культура, а також усе ще є місцем, де люди шукають духовності. Але гріх зруйнував місто так, що жодна з первісних цілей не має досконалого втілення.

- Біблія осуджує міста, як місця жорстокості, несправедливості та невірства (Михея 3:9-11).

- Хоча міста все ще творять культуру, вони прославляють нею людину чи якісь речі, замість Бога.
- Чи треба нам покинути міста? Ні. Сім'я та церква також заплямовані гріхом, але ми не відкидаємо їх. Ми шукаємо способи, як це виправити за допомогою Божої благодаті.

Альтернативне місто Бога – відкуплення

«Людське місто» збудоване на принципі особистого самозвеличення. «*І вчинімо для себе ймення*» (Буття 11:1-4). Але Боже місто збудоване на служінні, а не на егоїзмі, та щоб приносити світові радість своїм культурним багатством.

- Ісус встановив Свою церкву як «місто на горі», що показує світові Божу славу через свої добрі справи (Матвія 5:14-17).
- Християни покликані бути альтернативним містом у кожному світському місті, щоб показувати, як секс, гроші та владу можна використовувати не задля руйнування, а також щоб показувати, як у Христі об'єднуються люди, які ніколи б не об'єдналися без Нього.
- Тому громадяни Божого міста завжди є *найкращими з можливих* громадян своїх світських міст.

Чому треба жити у місті?

Павлова місія зосереджувалася на містах та ігнорувала сільські місцевості (порівняйте Дії 16:8-9 з віршем 12).

- Чому? У місті:
 - 1) люди були відкритішими до нових ідей;
 - 2) центри закону, політики та мистецтва були доступнішими;
 - 3) кожна раса й національність могла почути істину.
- До 300 р. н. е. 50% міського населення були християнами, а сільські місцевості залишалися язичницькими (латинське слово «*paganus*», напевно, означало «житель села»).
- Як живе місто, так житиме й ціле суспільство (рано чи пізно).
- Так і сьогодні. Якщо християнин може жити у місті, то це (загалом) найстратегічніше місце.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. У світлі біблійного матеріалу вище, дайте відповідь на найпоширеніші заперечення щодо життя у місті.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Єремії 29:1-14

Після повстання проти вавилонських правителів Єрусалим був зруйнований, а еліту єврейського суспільства – ремісників, майстрів та керівників (2 вірш) – силою захопив Вавилон. Пророк Єремія отримав слово від Господа і написав листа до тих, хто був на засланні.

- 1. Яке хибне ставлення до міста пропагували фальшиві пророки? (Порівняйте вірші 8-9 та 4-7). Які паралелі можна провести з сучасним християнським ставленням до міста?**
- 2. Які конкретні вказівки у віршах 4-7 дає Бог тим, хто на засланні, щодо того, як ставитися до міста Вавилон? Як ми можемо застосувати їх до нашої сьогоденішньої ситуації у місті?**
- 3. Який зв'язок між миром/спокоєм у вірші 11 та миром/спокоєм у вірші 7?**

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Добром праведних місто радіє» – *Притовісті 11:10*

«Християнство стало рухом оновлення, який виник у відповідь на страждання, хаос, страх і брутальність життя в урбаністичному греко-римському світі... Християнство оновило життя у містах, даючи нові норми та нові види соціальних взаємин, які могли стати відповіддю на багато нагальних проблем. У міста, переповнені безхатченками та бідняками, християнство приносило благодійність, а також надію. Містам, де було багато чужинців та подорожніх, християнство давало нове, ширше розуміння сім'ї. В містах, де розвивалось етнічне насильство та ворожнеча, християнство будувало новий фундамент для соціальної солідарності. А містам, де спалахували епідемії, пожежі та землетруси, християни ефективно служили».

– Родні Старк¹

«Бог у наш час діє через соціальні, політичні та економічні фактори, щоб згуртувати людей у світі до більшої взаємодії та взаємозалежності, а також, щоб Євангеліє було чутно усім.

Завдяки світовій міграції до міст Бог може готувати майданчик для найбільшої та, може, останньої християнської місії, адже більшість людей світу, які не чули Євангелія, живуть у містах... Ігнорувати стан людей у містах чи відмовлятися боротися з викликами та труднощами міського життя – це не просто стратегічна помилка, це немислимий непослух перед Богом, Чиє провидіння скеровує цей рух людей і створює місіонерські можливості. [Дії 17:26-27: «І ввесь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх, щоб Бога шукали вони, чи Його не відчують і не знайдуть, хоч Він недалеко від кожного з нас]».

– Роджер Грінвей²

«Напевно, найкращою аналогією для опису цього всього є модель дому. Наша спільнота представляє Боже царювання Христа у невіруючому місті. На ділянці землі, що була викуплена Христовою кров'ю, Ісус, будівничий царства, почав будувати нову домівку. Для прикладу того, що буде, Він поставив взірцевий дім (модель дому), цей зразок згодом пошириться на всі райони міста. Тепер він запрошує світ оглянути цей взірцевий дім. Церква є власником цієї моделі дому, і крізь відчинені двері запрошує сусідів прийти до Христа. Євангелізація – це запрошення: «Прийдіть і подивіться». Як громадяни цього нового міста всередині старого міста ми бачимо, що Ісус, Який його збудував, дає нам право власності на нього (Луки 19:12). Як жителі, а не як чужинці, ми очікуємо приходу Царства, коли Господь повернеться зі своєї далекої країни (Луки 19:12). Земля уже належить Йому... У цьому взірцевому домі ми живемо як громадяни небесного міста, яке одного дня прийде. Ми

не кидаємо нашу роботу і не покидаємо місто... Ми повинні «дбати про мир і процвітання нашого міста», до якого Бог покликав нас у вигнанні (Єремії 29:7).
– Гарві Конн³

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Як «процвітання» церкви може бути радістю для язичницького міста, де стільки громадян є невіруючими?

3. Погляньте на цитату Конна. Як характер міста сприяє демонстрації характеру Божого Царства?

Для подальшого вивчення:

Рей Бакк «Християнин-міщанин» (*The Urban Christian*, IVP).

- ¹ Родні Старк «Підйом християнства» (*The Rise of Christianity*, Harper, 1996), с. 161.
- ² Роджер Грінвей «Світова урбанізація та місіологічна освіта» у «Місіологічна освіта для двадцять першого століття: есе на честь Пола Пірсона» («World Urbanization and Missiological Education» in *Missiological Education for the Twenty-First Century: Essays in Honor of Paul Pierson*, Orbis, 1996).
- ³ Гарві Конн «Започаткування та розбудова міських церков: від мрії до реальності» (*Planting and Growing Urban Churches: From Dream to Reality*, Baker, 1997), с. 202.
- ⁴ Орlando Костас «Цілісна концепція зростання церкви». «Досліджуючи зростання церкви» (A Holistic Concept of Church Growth, *Exploring Church Growth*, за редакцією Вілберта Шенка, Grand Rapids: Eerdmans, 1983), с. 95-107.
- ⁵ Річард Ловлейс «Динаміка духовного життя» (*The Dynamics of Spiritual Life*), с. 199.

